



Cap als mars del sud

Amb la publicació de l'obra guanyadora de la tercera edició del premi Tombatossals, Tàndem consolida una aposta editorial caracteritzada per oferir als lectors productes d'una gran qualitat literària i una exquisida bellesa en les il·lustracions.

Al llarg de la seua trajectòria, Tàndem Edicions s'ha convertit en un referent editorial de la literatura infantil del nostre país. Dintre dels

seus projectes destaca la seua aposta per la publicació d'àlbums destinats als més menuts amb un disseny i una elaboració impecables, a més d'una gran preocupació per les il·lustracions, la qual cosa fan que aquests llibres esdevinguen quasi obres d'art. Com a exemples d'aquest producte trobem els àlbums *El bebé més gran del món* i *El segle més nou del món*. Amb la intenció d'aprofundir en aquesta línia, Tàndem convoca, des de fa tres anys, juntament amb l'Ajuntament de Castelló, el premi Tombatossals de literatura infantil il·lustrada. Uns premis que són una necessitat perquè suposen un reconeixement del món dels il·lustradors, els quals juguen un paper molt destacat en el camp de la literatura infantil però que, malauradament, no tenen el prestigi ni el reconeixement suficient per part de la crítica, ja que generalment hom considera l'escriptor com el veritable autor del llibre, la qual cosa suposa ignorar el treball destacadíssim d'un bon nombre de professionals.

Del llibre que aquí ens ocupa destacarem que els seus autors són una mare i el seu fill, el qual resulta ser un apassionat pel món submarí, ja que el llibre narra la fascinació del nen per les profunditats submarines i, sobretot, pels seus habitants: els

TAURONS D'AIGUA DOLÇA

ROSSANA ZAERA CLAUSELL I
MIGUEL GUIJARRO ZAERA

TRADUCCIÓ DE MA JOSEP ESCRIVÀ

TERCER PREMI DE LITERATURA INFANTIL
IL·LUISTRADA TOMBATOSSALS

TÀNDEM EDICIONS. VALÈNCIA, 2002

taurons. En el llibre apareixen taurons de tot tipus, formes i colors amb un afany documental propi del Cousteau i amb interès sorprenent,

si tenim en compte la mala premsa que aquests animals tenen entre els humans. La majoria de les il·lustracions estan fetes per l'infant protagonista de les aventures marines, ja que durant uns quants anys la mare va anar recollint els seus dibuixos i amb ells il·lustra la història. Els dibuixos àgils i de colors vius del vaixell i la superfície, contrasten amb la divertidíssima recreació del fons marí i amb les figures dels bussejadors i dels taurons. La majoria de les il·lustracions posseeixen les característiques tan suggerents dels dibuixos dels infants: l'esquematisme, la ingenuïtat i un original cromatisme.

Amb subtil encant, mescla de tendresa poètica i plaer per l'aventura, el llibre conjuga la màgia infantil (que fa que la banyera siga un oceà i, un vell sofà, un atrotinat vaixell) amb l'exploració del món submarí d'un nen convertit en experimentat bussejador. En definitiva, és un plaer obrir aquest llibre i passar suau-ment les seues pàgines. Els lectors grans i petits podran navegar i submergir-se en les profunditats marines i trobaran tota la màgia de les històries inventades en companyia dels fills, quan la rutina del bany es converteix en una fabulosa aventura pels mars del sud.

Francesc Rodrigo

Contes infantils

La família, els amics, la casa i l'escola constitueixen el petit món de Bernat i dels seus amics, però també de tots els xiquets i xiquetes, perquè aquest llibre és com un àlbum de fotografies on el lector s'hi veurà retratat amb fidelitat i nitidesa.



BERNAT I EL SEUS AMICS

MANEL ALONSO I CATALÀ

IL·LUSTRACIONS DE LEONOR SEGUÍ

COL·LECCIÓ «SALTAMARTÍ», 2

79 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Els contes, cosins germans de les contarelles i de les rondalles, s'han convertit en el gènere hegemònic dins de la narrativa per a infants. La brevetat del conte, una de les característiques formals definitòries i fonamentals de la narrativa breu com a gènere, és, gairebé amb tota seguretat, la causa del seu èxit entre el sector més jove de l'escàs percentatge de lectors habituals. Però aquesta no és l'única raó que explica la preferència del relat breu a l'hora d'escriure literatura per a infants o llibres que busquen captar i formar lectors nous. El ressò popular i tradicional que s'amaga sota la senzillesa aparent del conte també ha jugat un paper importantíssim a l'hora d'exaltar aquest gènere fins a cotes impensables fa només uns anys. De fet, aquesta situació és sorprenent per partida doble, perquè els contes han estat considerats des de sempre un gènere menor, simples exercicis preparatoris o d'escalfament, i són

menysvalorats de la mateixa manera que molts lectors, crítics i estudiosos de la literatura repudien els llibres infantils i són incapaços de reconèixer la dificultat que comporta escriure pensant en la xicalla. Per sort, ja comptem amb una bona nòmina d'escriptors dedicats quasi exclusivament a fornir les noves generacions de llibres d'una qualitat excel·lent. Autors i autores, com Manel Alonso, capaços de viatjar fins al món de la infantesa per tal de descriure'l fidelment. I també il·lustradors i il·lustradores, com Leonor Seguí, que el re-
traten amb una nitidesa envejable.

La tendresa i la poesia; la imaginació i el joc; la família i els amics; la casa, l'escola i el carrer són els punts de referència de *Bernat i els seus amics*, els fonaments sobre els quals Manel Alonso ha escrit les dinou històries breus -la majoria tenen de dues a tres pàgines- que conformen el llibre. La tendresa i la poesia amb què gairebé tothom relaciona i recorda la infantesa, encara que siga d'una manera distorsionada i endolcida pel pas del temps. La imaginació i el joc perquè és la manera que té l'autor d'entendre la literatura, com un joc interactiu que demana un lector participatiu i amb una imaginació tan ampla i desconcertant com la dels xiquets i les xiquetes, sense els límits i les

fronteres que imposa la versemblança. La família i els amics que conformen el marc de relació social dels menuts. I la casa, l'escola i el carrer perquè són el microcosmos infantil, els trossets de món que els infants coneixen i assumeixen com a propis.

Però, a més a més, l'autor ens ofereix la possibilitat de llegir entre línies, de descobrir un missatge més o menys ocult que ens vol transmetre, com per exemple el respecte a la diferència, el valor de l'amistat i la màgia de la lectura descoberta a través de les ulleres de Bernat, el protagonista.

Sergi Verger

Veig morts

Cartes d'amor i de mort és una novel·la dirigida a un públic lector jove, una història en què el misteri predomina en cada una de les poc més de cent pàgines que ha necessitat Joan Pla per a narrar aquest relat fantàstic amb clares influències del cinema actual.



CARTES D'AMOR I DE MORT

JOAN PLA

PREMI CIUTAT DE TORRENT 2001

COL·LECCIÓ «TABARCA NARRATIVA», 22

123 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2001

Cartes d'amor i de mort és un relat juvenil de gènere protagonitzat per joves que abandonen momentàniament els jocs d'infantesa per a convertir-se en detectius-caçafantasmes i intentar resoldre un misteri amb morts antigues que tothom ha oblidat, esquelets emparedats i ànimes en pena que s'apareixen fantasmagòricament inclosos. Tot comença quan Borja, un dels dos joves protagonistes que esdevenen detectius per obra i gràcia de l'autor, pateix uns estranys atacs nocturns d'origen desconegut, unes aparicions terrorífiques que el deixen trasbalsat. En companyia d'un amic seu, Jesús, l'altre jove protagonista caçafantasmes, intentaran aclarir l'enigma que s'amaga darrere d'aquests fets sobrenaturals. Les seues investigacions els porten a indagar en el passat del seu poble fins que descobreixen una mort enigmàtica que sembla ser l'origen de les aparicions fantasmals.



CARTES D'AMOR I DE MORT

I ara que sabem de què va la cosa, fariem bé de preguntar-nos d'on extrauen els escriptors de literatura juvenil les matèries primeres per a l'elaboració de les seues novel·les o relats, una dada que ens ajudaria a entendre moltíssimes coses.

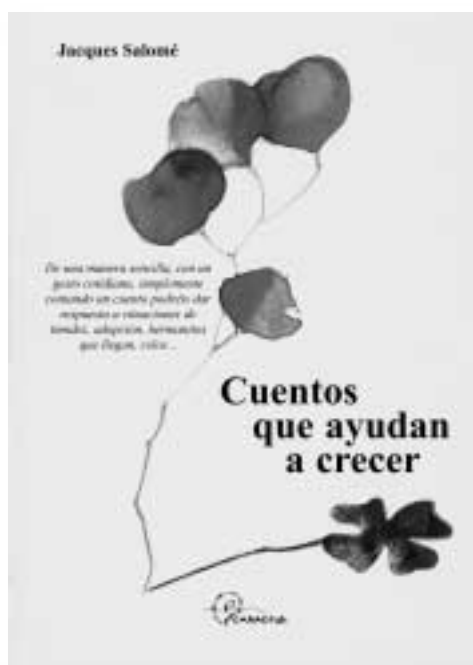
De moment, després d'haver llegit *Cartes d'amor i de mort*, ja sé que alguns autors de relats juvenils de terror, més que nodrir-se de l'immens món imaginari col·lectiu que ens ha llegat la literatura clàssica d'aquest gènere tan prolífic, busquen la inspiració (materials, referents i influències) en les sales de cinema, en els últims èxits comercials i rebentataquilles de la indústria cinematogràfica nord-americana, concretament en les pel·lícules de terror per a adolescents, un subgènere ple de tòpics, calcs, clixés i guions clònics on sempre hi ha un mortvivent que desperta del seu descans etern per a exercir d'assassí en sèrie, un grapat d'actors joves i guapíssims que interpreten joves universitaris guapíssims i de classe mitjana-alta, i molta sang i molt de fetge. I para de comptar, perquè ací s'acaben les possibilitats de creació, just on s'acaba la imaginació dels guionistes. Tot cartró pedra, agradable a la vista i el no-res a l'interior, una farsa buida, una enganyifa fofa, una nul·litat purament estètica, superficial i epidèrmica.

Ja sé que la relació de simbiosi que sempre ha existit entre la literatura i el cinema ha estat molt profitosa per a totes dues arts i ha donat fruits, pel·lícules i novel·les, que han esdevingut clàssics del cinema o de la literatura, però, si he de ser sincer, espere que la literatura per a infants i joves (i també la d'adults) no acabe convertint-se en un reflex fidel de les últimes parides cinematogràfiques dels guionistes de Hollywood.

Sergi Verger

Literatura útil?

Una col·lecció de contes breus protagonitzats per animals i escrits des d'un punt de vista terapèutic. Amb ells, Salomé pretén donar resposta a problemes que afectarien principalment els infants, en la relació d'aquests amb els pares o amb els germans.



CUENTOS QUE AYUDAN A CRECER

JACQUES SALOMÉ

IL·LUSTRACIONS DE DOMINIQUE DE MESTRAL

TRADUCCIÓ DE CHRISTINE COMITI

87 PÀGINES

EDITORIAL LA MÁSCARA, VALÈNCIA, 2002

Quan ens posem en el discurs sobre la necessitat de llegir o, més aviat, que els altres –habitualment els joves– lligin, els arguments poden ser tan variats que fins i tot poden arribar a contradir-se. Està, per un costat, tot allò de l'evasió, de poder viure altres vides, altres mons, d'escapar d'una existència prosaica, gris i fastigosa per accedir a una altra de fantàstica, on tu poses les normes (si fa no fa, els mateixos arguments que s'esgrimeixen contra internet, la televisió, o determinats estils musicals: l'evasió, o com esdevenir un autòmat amb el cap de suro). I, per un altre costat, la literatura «útil», on podríem situar aquests *Cuentos que ayudan a crecer* si és que decidírem d'anomenar-los *literatura*. Perquè, efectivament, el seu autor, el psicòsodiòleg (*sic*) Jacques Salomé els ha escrit com qui escriu els ingredients d'una recepta homeopàtica i amb la intenció d'assolir uns objectius molt concrets: «curar un símptoma, modificar



o transformar una relación que se vivió insatisfactoria o dolorosamente, restaurar vínculos conflictivos, provocar un cambio en el modo de vida, y la mayoría de las veces, en la manera de ser». És a dir, cadascun dels vint textos breus (anomenar-los *contes* és, si més no, excessiu) que integren aquest recull està plantejat a partir d'una situació conflictiva que té, habitualment, els infants com a elements centrals: la separació dels pares, el naixement d'un germà, la hiperactivitat, la incontinència urinària o estomacal, el dubte de ser un fill desitjat o no, de ser un fill natural o adoptat, etc.

Ens diu l'autor, a la introducció que obre el recull, que el contingut metafòric, poètic i lúdic dels seus escrits té el poder de parlar a l'inconscient, de transmetre-li missatges directament, sense intermediaris. Però, en llegir-los, el nostre inconscient només copsa una de les mostres més delirants de surrealisme –inconscient, aquest sí– que s'han publicat des dels temps de Breton i els seus acòlits, amb «contes» tan antològics com el «Cuento del niño que no podía contenerse, mientras que su madre lo guardaba todo para sí misma, quiero decir que... retenía muchas cosas ¡de las que no quería hablar!», «Cuento del pequeño delfín que hacía

un montón de tonterías porque pensaba que no lo habían deseado», o el «Cuento del pequeño cabrito que tenía mucho miedo de perder su pilila» («Sí, sí, los cabritos, igual que las gamuzas pequeñas, los ciervos, y todos los animales que viven en libertad sienten apego por su pilila, por muy extraño que parezca...»). I, tanmateix, no és amb cap propòsit surrealista que han estat concebuts aquests textos, sinó amb un altre de terapèutic. Però és difícil, i fins i tot poc recomanable, que es conjuguen literatura i utilitat: llegim per plaer, perquè sí, perquè volem exercir aquest acte gratuït i inútil per excel·lència; i les medecines, només a les farmàcies, per favor.

Pere Calonge



Enamorats de la moda juvenil

Un detectiu de quaranta-quatre anys –Alfred Bonastre–, una atractiva clienta que viu separada del marit –Lena Monsonís– i altres persones adultes i responsables, lògicament preocupades per la imprudència dels seus fills o nebots, són els protagonistes de l'últim Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil.



DARRERE D'UNA CORTINA DE BANY TRANSPARENT
I AMB PEIXOS BLAU MARÍ
VICENT PARDO

PREMI BANCAIXA DE NARRATIVA JUVENIL, 2001
COL·LECCIÓ «ESPURNA», 58
173 PÀGINES

BROMERA, ALZIRA, 2002

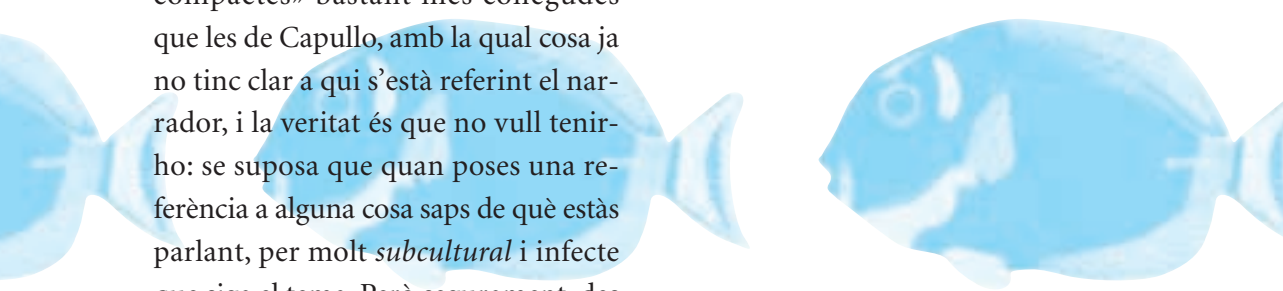
El motiu de la investigació encarregada a Bonastre és el robatori d'un quadre i, de manera del tot inesperada, el detectiu se sentirà molt atret per la clienta que reclama els seus serveis. Per tal de fer l'acció més juvenil, suposem, apareix un amic del detectiu –més o menys de la mateixa edat– que travessa una crisi emocional relacionada amb una amiga de la infantesa, a penes entrevista fa anys, de qui està perdudament enamorat i a qui vol trobar encara que calga regirar tot el planeta. Bonastre resoldrà aquest segon cas –i l'altre– amb la mateixa naturalitat amb què se solen resoldre tots els casos en el 90% de les novel·les policiaques valencianes: sense que la trama ho justifique de cap manera i fent que el lector pense que igual s'hauria pogut resoldre així com de quaranta mil formes diferents –per exemple, amb l'aparició d'un familiar emigrat de Guatemala a la penúltima pàgina.



De tant en tant pul·lula per la novel·la algun adolescent, d'aquests que gaudeixen del disseny de «les portades dels compactes, d'un tal Capullo qui, com sabé després, havia estat el dibuixant de *Spawn*» (pregaria al senyor corrector de *Lletres valencianes* que respectara la puntuació de la frase, idèntica a l'original, que no voldríem contaminar amb la nostra impura sintaxi). Potser, si l'autor sabera qui és en realitat Greg Capullo, no diria que és «el dibuixant de *Spawn*» –així, a seques–, ja que, encara que també ha participat de la franquícia, qui va crear aquest horrible personatge va ser un altre dibuixant anomenat Todd McFarlane –també autor de diverses «portades de compactes» bastant més conegudes que les de Capullo, amb la qual cosa ja no tinc clar a qui s'està referint el narrador, i la veritat és que no vull tenir-ho: se suposa que quan poses una referència a alguna cosa saps de què estàs parlant, per molt *subcultural* i infecte que siga el tema. Però segurament, des del punt de vista de l'escriptor –i del jurat–, això de saber de què parles no té cap importància. El que sembla fonamental, això sí, és alliçonar *els xavals* amb un estil aparentment lleuger però que, si t'encantes, t'acaba adoctrinant sobre qualsevol aspecte de *la*

vida imaginable o no: «la vida, xavals i xavales, és pur teatre» –proclama el mateix narrador en un moment d'inspiració pura, així, enmig del relat–, o «res somou tant com un minúscul accident davant la presència de públic», o «Ah, els xavals... com aprenen de ràpid quan es tracta de donar corda als majors», o «Tothom parla dels propis sentiments d'una manera pretensiosa». Potser això últim és veritat, però almenys «tothom» no té la poca vergonya de vendre'ls com si foren una novel·la juvenil, ni encara menys la millor que s'ha editat enguany en valencià... si hem de jutjar la qualitat d'una obra pel premi que rep, és clar.

Felip Tobar



Les arrels d'un poble dins la literatura

El cavall verd tracta el tema de l'expulsió dels moriscos, des dels vessants més clàssics de la novel·la juvenil: l'amor, la lleialtat, la passió per la terra... Està ambientada a la Marina, terra d'origen del mateix autor, amb tot el luxe de les descripcions paisatgístiques.



EL CAVALL VERD

JOAQUÍN BORRELL

TRADUCCIÓ DE GEMMA AVELLÁN I BISBAL

COL·LECCIÓ «RATGES», 12

159 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2001



Joaquim Borrell ha reescrit aquesta novel·la que es va publicar en castellà el 1983. Coincideix amb una certa revifalla del tema dels moriscos, que compta amb títols recents, com *Les veus de la vall*, de Rafael Escobar, *Alla Akbar*, de Miquel Ferrà o *El guardià de l'anell*, de Vicent Pascual.

El cavall verd adopta el format de novel·la juvenil per contar-nos la història de Martí Vallalta, soldat llicenciat de les Índies que, en començar el segle XVII, torna als seus orígens, la comarca de la Marina. Tan bon punt hi arriba té ocasió de comprovar que algun esdeveniment grandios o terrible està a punt de passar: l'expulsió dels moriscos de tot el Regne. Però a la seua Marina natal la presència dels moriscos no és sempre crispadora com vol fer creure la Inquisició. Ell mateix es deixa endur pels encants de la jove morisca Ezme, que demostrarà en tot moment una coherència en les conviccions i un amor al seu poble, alhora que un gran arrelament a les terres que, alguns segles després, ja només seran morisques de cognom.

L'auge de la novel·la històrica d'adults ha coincidit o ha alimentat també un gust dels escriptors per l'ambientació històrica de les novel·les juvenils. Alguns ensenyants qualifiquen aquest fet d'altament positiu perquè l'acostament d'un

adolescent a les dades històriques fredes es produeix amb dificultat en una societat que té per a ells estímuls de tot tipus que no requereixen el processament de les informacions. Trobar-se amb la història ja novel·lada és, d'alguna manera, gaudir del format de documental televisiu, salvant totes les distàncies. Aquest trencament de les barreres formals permet després l'acostament purament científic, i fins i tot els desperta la curiositat per la recerca de dades noves. Llegir *El cavall verd* és, a més, netejar-nos la mala consciència que tenim de no haver fet prou justícia als moriscos, que compartiren amb nosaltres tants païsatges estimats.

El notari valencià Joaquim Borrell ha continuat, després d'*El cavall verd*, el seu gust per la novel·la històrica, amb títols com *El bes de la nivaira* i *Sibil·la, la plebea que va regnar*. Tot i que aquestes darreres són obres més madures pel que fa a la construcció de la ficció i a l'ús del llenguatge, el fet de presentar-nos l'antic *El cavall verd* amb vestits nous i despullat de tot l'excés de retòrica de la versió anterior el perfila com a perfeccionista de la prosa i novel·lista amb una obra que busca cohesió.

Maite Insa

Una bona història de fantasmes

Amb *El fantasma de la torre*, Francesc Gisbert introdueix l'element fantàstic dins d'una narració d'aventures juvenils amb tot els ingredients típics, i aconsegueix així una dosi d'originalitat i una tensió narrativa gens freqüent en aquesta classe de novel·les.



EL FANTASMA DE LA TORRE

FRANCESC GISBERT

PREMI DE NARRATIVA JUVENIL ENRIC VALOR 2001

COL·LECCIÓ «ESPLAI»

127 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2002

El fantasma de la torre conté tots els elements del «gènere juvenil»: grup d'adolescents que coincideix en un estiu, primeres relacions sentimentals, aventures i misteris a resoldre... i tanmateix, Francesc Gisbert ha incorporat una sèrie d'ingredients –entre els quals destaca la presència de l'element fantàstic: el fantasma– que, sense decebre els que hi busquen una narració dominada per l'acció, amb personatges esbossats i final feliç, atorguen al llibre una major consistència i originalitat. Gisbert demostra que és possible respectar les pautes que han constituït allò que s'anomena «novel·la juvenil» i que tants conreadors té a casa nostra, i a la vegada fer un llibre amè, ben escrit i suggerent. Per començar, el protagonista és un jove obligat a treballar durant l'estiu a causa de la mala situació econòmica de la família, qüestió que és aprofitada per Gisbert per fer una crítica a les condicions labo-



rals de certs treballs d'estiu que molts dels nostres adolesecents es veuen obligats a acceptar per causes semblants. A més, al darrere de la trama misteriosa i de les estranyes aparicions en una terrorífica torre sobre els penya-segats, hi ha una trama d'especulació urbanística a la nostra costa, un fet tan real i quotidià que dona versemblança a tot el relat, fins i tot amb la presència de fantasmes.

En l'addició d'elements còmics, un altre dels ingredients tòpics del gènere, és potser on Gisbert es mou amb menys comoditat i els gags que, de tant en tant esguiten la narració, semblen forçats i una mica desconnectats de la resta de la trama. En canvi, l'aparició de l'element fantàstic, en un *in crescendo* que té una solució narrativa impecable, demostra l'habilitat de l'escriptor per integrar un element tan poc creïble i fins i tot desprestigiats –sobretot després de les matusseres utilitzacions que n'han fet certs productes de Hollywood– com és un fantasma. En aquest cas, les aparicions de fantasmes aconsegueixen intrigar i enganxar el lector que, tot i que albira quin serà el resultat final de la història, es veu obligat a continuar llegint fins descobrir qui és, veritablement, el fantasma, aquell ésser d'un altre

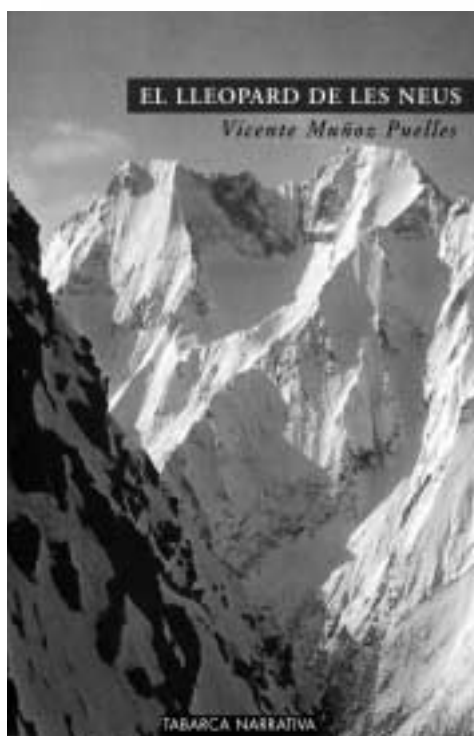
temps que no pot descansar en pau fins que pugui venjar els terribles fets que acabaren amb part de la seua família. La novel·la de Gisbert aconsegueix encabir perfectament la presència d'un fantasma en una trama tan terrenal com la de l'especulació immobiliària i ho fa amb un registre lingüístic ric i versemblant, un estil àgil i un resultat que aconsegueix interessar fins i tot els més escèptics lectors de «novel·la juvenil».

Jordi Sebastià



Llegenda, mite i aventura

Després de l'expedició a Tasmània seguint el rastre de l'últim til·lací, ara l'escriptor i periodista Benno Brandes viatja a la serralada de l'Himàlaia, on ressegueix les petges del *ieti*, per a descobrir què s'amaga rere el misteri de l'abominable home de les neus.



EL LLEOPARD DE LES NEUS

VICENTE MUÑOZ PUELLES

TRADUCCIÓ DE JOSEP PALOMERO

COL·LECCIÓ «TABARCA NARRATIVA», 19

107 PÀGINES

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2001

Benno Brandes és l'escriptor de *westerns* i protagonista de la fascinant i commovedora història d'*El tigre de Tasmània* (Tabarca, 1999), on participa en la recerca d'algun exemplar viu del til·lací per a impedir l'extinció de l'espècie. En aquesta ocasió, un Benno Brandes descregut, solitari i ancià, afalagat per l'èxit i la popularitat d'*El tigre de Tasmània*, decideix escriure la continuació d'aquella aventura: ara la iniciativa naix de l'investigador del Museu Britànic d'Història Natural, Arthur Llewelyn –qui també viatjà a la selva de Tasmània– i es tracta d'organitzar una expedició a l'Himàlaia per tal de desvelar el misteri del *ieti*.

En la comparació inevitable amb l'obra anterior, aquesta segona part apareix més feble, sobretot per l'element de la relació amorosa; si a *El tigre de Tasmània* el personatge femení estava absolutament justificat i perfectament integrat dins la història –Ja-



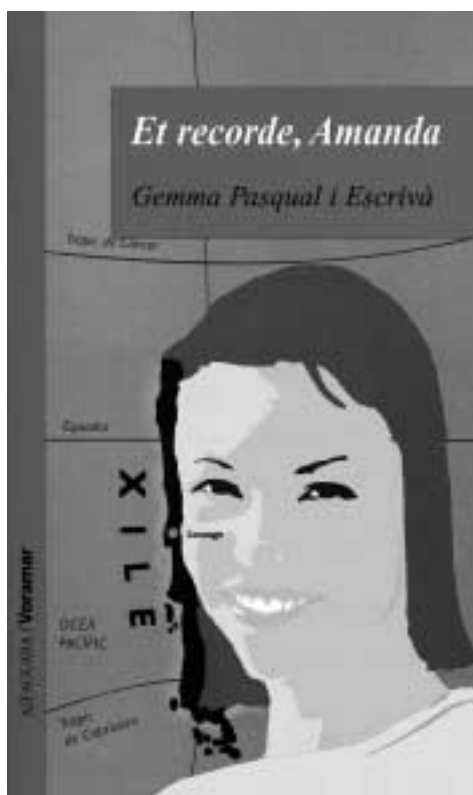
ne Grey, exploradora intrèpida, dona senzilla i valenta, disposada a tot per defensar els seus ideals, de la qual s'enamora perdudament el periodista Benno Brandes–, a *El lleopard de les neus*, l'objecte de la passió del mateix protagonista és Su Chen, la bibliotecària –jove, preciosa i oriental– que, si bé li proporciona documentació i un cert estímul per a eixir de la depressió que patia l'escriptor rere el desenllaç de l'expedició a Tasmània, no participa en res relacionat amb la recerca del *ietí*, de tal manera que l'amor roman fora de l'anècdota principal del llibre. Amb tot, *El lleopard de les neus* manté les claus de la novel·la d'aventures: hi ha el protagonista disposat a descobrir un misteri que ha perdurat al llarg de molts anys envoltat de llegendes –quina és la vertadera natura de l'abominable home de les neus: una mona langur, un os, un homínid gegant i desconegut?–, hi ha els col·laboradors, que faciliten informació sobre el *ietí*, i els antagonistes: les dificultats per a trobar determinada documentació, l'actuació d'alguns xerpes al començament de l'expedició, etc.; hi ha la preparació prèvia, tant física com d'investigació de tot allò que fins al moment és conegut sobre la bèstia de les neus, i hi ha l'aventura pròpiament dita: el viat-

ge a un racó del món on molts homes han perdut la vida, al sostre del món. Però sobretot, hi ha l'emoció del final, la troballa que justifica la història i aclareix el misteri: «Vaig romandre-hi molt de temps, sense canviar de postura, com si l'adorara. Hi havia en ell alguna cosa pròpia de l'afabilitat dels gats, i també de les seues ànsies d'independència. No podia esperar res d'ell, llevat que no desapareguera massa prompte, i no obstant... Si haguera calgut, hauria deixat que em devorara. L'estimava més que havia estimat algú al món, ara o mai». És aquest sentiment de fascinació envers la natura que justifica tot el llibre: Vicente Muñoz Puelles aconsegueix transmetre l'emoció davant la troballa d'una bellíssima criatura salvatge, lliure, així com la desolació davant la desaparició constant, a causa de l'acció humana –inhumana– de les espècies.

Arantxa Bea

Literatura de compromís per a joves

Amanda és una jove adolescent despreocupada que viu a Gandia. L'arribada de la seua àvia des de Xile canviarà totalment la seua vida: descobrirà que a Xile hi va haver una dictadura i que sa tia va ser una de les milers de desaparegudes del règim de Pinochet.



ET RECORDE, AMANDA
GEMMA PASQUAL I ESCRIVÀ

149 PÀGINES

ED. ALFAGUARA/VORAMAR, VALÈNCIA, 2002

Aquesta és la tercera novel·la –totes tres juvenils– «d'una dona somiadora que estima la seua terra i la seua gent» com diu la contraportada. Efectivament, totes tres novel·les –*Una setmana tirant de rock*, *Marina* i ara *Et recorde, Amanda*– tenen la terra i la gent d'aquest país com a personatge col·lectiu. La indignació davant les injustícies i el convenciment que les coses poden canviar impulsen aquesta autora d'origen saforenc a l'escriptura, entesa com a eina de denúncia social i de conscienciació en el lector jove, que necessita constantment d'elements d'anàlisi suficients per judicar la realitat.

Literatura de compromís, doncs, que en aquest cas té com a rerefons la dictadura feixista de Pinochet a Xile i el drama dels desapareguts. La condició d'Amanda –protagonista de la novel·la– de descendent de xilens, d'una banda, i d'exiliats valencians a Xile, de l'altra, introdueix un altre tema, se-



cundari si es vol però molt d'actualitat: la immigració. L'autora fa un exercici de recuperació de la memòria històrica per advertir-nos que a banda de ser un poble de rebuda d'immigrants, també hem estat un poble d'emigrants (per qüestions polítiques o simplement per supervivència). Tanmateix, el tema central és el descobriment per part d'Amanda d'un fet del passat que ha estat ocultat deliberadament per sa mare i que canviarà radicalment la seua vida i el seu compromís amb la realitat. L'arribada de l'àvia de Xile possibilitarà aquest descobriment i el consegüent conflicte familiar amb sa mare i, alhora, accelerarà el procés de maduresa d'Amanda que comença a prendre decisions realment importants.

Tot plegat provoca en la protagonista un debat entre dos models de vida: el de la jove adolescent sense més preocupacions que aprovar el curs, divertir-se i eixir amb el Marc –de família acomodada amb antecedents franquistes; o el de la jove compromesa amb la veritat i la realitat que lluita per la justícia i la dignitat. Tots dos models són incompatibles, i triar sempre és discriminar i assumir-ne les conseqüències.

Un altre aspecte de la novel·la que crida l'atenció és la cura que ha posat

l'autora en el llenguatge emprat. Conscient que el destinatari del llibre és el públic juvenil –en constant formació, també en l'aspecte lingüístic– l'autora ha vigilat d'enriquir el lector amb nombroses frases fetes, refranys i altres elements, així com ha intercal·lat constants invitacions a la correcció formal i estilística del llenguatge. A més, la diversitat de veus narratives al llarg de la novel·la, a banda de demostrar l'agilitat de l'autora, esdevé una bona eina per al lector d'enriquiment literari.

Marc Candela

cordes, Amanda

La fantasia en la quotidianitat

La dent de Clara, de Joles Sennell, és una petita joia de la literatura infantil que rescata Bromera en “L’Elefant”, una nova col·lecció que pretén contribuir a la divulgació de la riquesa lingüística i cultural de l’àmbit català amb la publicació d’autors valencians, del Principat i de les illes Balears.



LA DENT DE CLARA

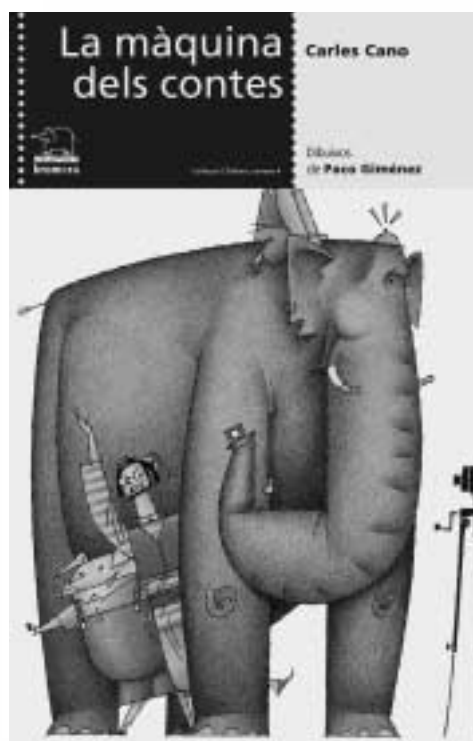
JOLES SENNELL

DIBUIXOS DE PEP MONTSERRAT

COL·LECCIÓ «L'ELEFANT», 3

104 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002



LA MÀQUINA DELS CONTES

CARLES CANO

DIBUIXOS DE PACO GIMÉNEZ

COL·LECCIÓ «L'ELEFANT», 4

57 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002



Més enllà de la bona intenció declarada de l'editorial Bromera amb aquesta nova col·lecció —«contribuir a la divulgació de la nostra riquesa lingüística i cultural», resa la nota de premsa, amb la publicació, respectant les variants dialectals, d'obres d'autors valencians, del Principat i de les Illes Balears adreçades a lectors entre 8 i 14 anys— cal reconèixer l'encert dels primers títols, sobretot de *La dent de Clara*, de Joles Sennell, pseudònim de Josep Albanell (Vic, 1945), una petita joia de la literatura infantil que aconsegueix al peu de la lletra allò que va dir algú que un bon llibre per a xiquets ha de ser també un bon llibre per adults. I així és: he gaudit dels set contes de *La dent de Clara* no com si fóra una xiqueta sinó com la xiqueta que també sóc.

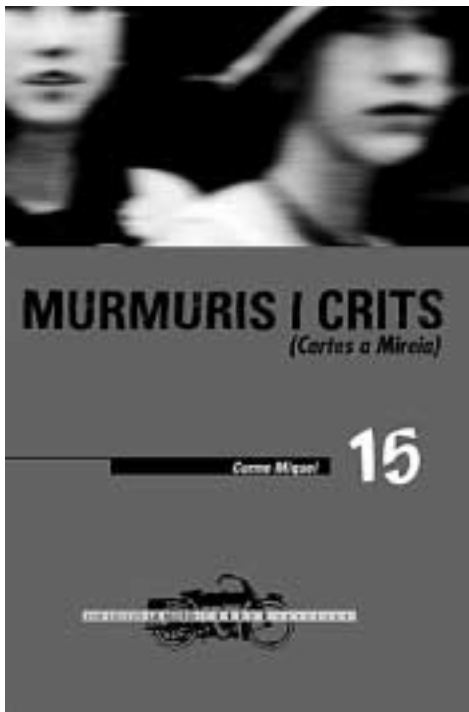
Josep Sennell barreja amb una cura exquisida mites fantàstics —l'alicorn— i elements de la tradició literària infantil —bruixots, fades, la capacitat de tornar-se invisible, etc.— amb altres de la saviesa popular —els ratolins que deixen regals quan es cau una dent, el fet que a la nit es treuen els carrers de les ciutats i al matí els tornen a posar...— i els insereix dins un discurs que recrea el món dels petits i evoca la seua parla i pensament, alhora que ací i allà deixa caure, de manera subtil, aclaridora i perfectament integrada en la història, qüestions relacionades amb l'estructura d'un

conte o el treball del dibuixant. A més a més, l'autor vigatà trenca amb els tòpics de gènere tan arrelats en l'anomenada literatura infantil i juvenil i presenta xiquetes sense por i nens sensibles, mares treballadores i pares i oncles que s'ocupen dels fills i de les nebodes. I tot això ho fa sense caure en l'arquetipus contrari i amb un humor, una tendresa i un bon fer literari que converteix el resultat en un goig de lectura per a grans i menuts. Com deia, un encert de Bromera haver recuperat i fer arribar a un públic més nombrós aquesta obra publicada inicialment en edició no venial després de rebre el Premi Laurèdia de la XX Nit Literària Andorrana. *La màquina dels contes*, de Carles Cano (València, 1957) també reelabora temes i recursos dels contes infantils i meravellosos de sempre —el malvat totpoderós, el llop i els tres porquets...— i els mescla amb tradicions del terreny (com la fabricació de dolços a Xixona) en un llibre que inclou cinc històries dins d'una estructura superior: una màquina de contes apareix de cop i volta a la plaça major d'un poble avorrit i canvia amb les seues invencions la vida dels habitants. Cal esmentar les il·lustracions, de Pep Montserrat en el primer cas i de Paco Giménez en el segon, que arredoneixen els volums.

Arantxa Bea

La utopia necessaria

Murmuris i crits (Cartes a Mireia) és la darrera proposta de Carme Miquel, autora que en 1997 va publicar *A cau d'orella (Cartes a Roser)*, llibre que constituí tot un repte en la nostra literatura: contar a les generacions més joves la història d'un temps i d'un país des de la visió de qui n'ha estat protagonista com a dona, com a mestra, com a mare i com a escriptora.



MURMURIS I CRITS (CARTES A MIREIA)

CARME MIQUEL

COL·LECCIÓ «LA MOTO», 15

225 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Llegir un llibre de Carme Miquel és, de la mateixa manera que llegir les seues columnes de premsa o escoltar-la en una conferència, un goig per als sentits i per a la intel·ligència. La claredat, la senzillesa i el sentiment amb què transmet tot allò que vol dir li confereixen un estil ben peculiar i propi, no per això exempt de profunditat i coneixença. Carme Miquel, nascuda a La Nucia (Marina Baixa), traslladada de menuda a València i ara resident a Alcàsser, és una figura destacada en la cultura valenciana contemporània, a la qual –com sol passar– no se li ha reconegut suficientment, al meu parer, tota una trajectòria literària, pedagògica i cívica al servei sempre del poble valencià.

En aquest llibre, Carme Miquel dirigeix la seua mirada i les seues reflexions cap a la condició humana en un món globalitzat i tecnificat que tantes insatisfaccions, injustícies i desi-



gualdats genera entre els seus habitants. L'autora conversa amb la seua filla Mireia sobre temes que demanen a crits una solució de futur. L'inconformisme de mare i filla troben punts de coincidència, des de la distinta òptica que comporta la diferència generacional. És un llibre que aborda obertament el pensament únic i les seues conseqüències, el consumisme, la violència, la manipulació dels poders i tot allò que atempta contra la dignitat humana en la societat actual.

Murmuris i crits (Cartes a Mireia) és un llibre recomanable tant a per a lectors adults, com per als més joves. El poden llegir pares i fills, mestres i alumnes, ja que l'autora, ben intencionadament, planteja amb el llenguatge emprat en el seu discurs, un objectiu d'apropament i d'entesa entre dues visions generacionals en aparença ben divergents.

A banda del domini de la tècnica literària, Carme Miquel introdueix sempre en els seus llibres un vessant pedagògic –no debades és mestra des de fa més de trenta anys, i a més una de les professionals més prestigioses en el camp de l'educació– que fa que la lectura resulte fàcil i gratificant, al mateix temps que instructiva.

Cal destacar l'anàlisi i la reflexió que fa davant fenòmens com ara: els na-

cionalismes, la societat de consum, la immigració, la publicitat i la televisió, l'explotació de menors, la solidaritat, la política i el terrorisme.

En la dedicatòria que fa l'autora al començament del llibre ens diu que aquest està especialment dirigit «A tota la gent que es nega a ser *cosa* per seguir sent persona». I és precisament aquesta darrera idea l'eix transversal que recorre tota l'obra. Amb paraules d'Ernesto Sábato, citades en les pàgines finals: «Només els qui seran capaços d'encarnar la utopia seran aptes per al combat decisiu, el de recuperar tota la humanitat que hem perdut».

Aquestes *Cartes a Mireia* són un cant al compromís, a l'esperança i sobretot a la confiança en eixa joventut que en aquests temps d'*operacionstriunfo* segueix lluitant pels valors que ens fan verdaderament humans i que, amb crits, murmuris i fets està disposada a *fer pinya* per un món millor.

Marisol González Felip